

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Інвестиційно-інноваційний менеджмент»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Логістика

за темою – Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
15.08.2022 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.е.н.,
Глазунова О.О., голова циклової комісії економіки та управління, к.е.н., доцент
Скрипнюк К.О.

Рецензенти:

1. Старший викладач циклової комісії економіки та управління КЛК
ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова
О.А.

2. Професор кафедри логістики НАУ, доктор економічних наук,
професор, експерт Українського логістичного альянсу (УЛА) Смерічевська С.В.

План лекції:

1. Зміст інноваційно-інвестиційної діяльності
2. Інноваційна діяльність як об'єкт інвестування

Рекомендована література:

Основна:

1. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навчальний посібник. К.: Каравела, 2012. 432 с.
2. Інвестування : компендіум / С.М. Безродна, Н.В. Миськова. Чернівці, 2013. 200 с.
3. Кавецький В. В., Причепя І. В., Нікіфорова Л. О. Економічне обґрунтування інноваційних рішень: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2016. 136 с.
4. Микитюк П. П. Інвестиційно-інноваційний менеджмент: навч. пос. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ». 2015. 452 с.
5. Управління інноваційними проектами: навч. посібник / уклад.: Н.Н. Пойда-Носик, І.І. Черленяк. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. 360 с.
6. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс: підручник / Б.М. Андрушків, О.Б. Бойко, Ю.Я. Вовк, І.П. Вовк, О.М. Владимир, П.Д. Дудкін, І.А. Кінаш, Л.Я. Малюта, Н.Ю. Мариненко, Л.М. Мельник, Г.С. Нагорняк, І.С. Нагорняк, В.А. Паляниця, О.Б. Погайдак, О.В. Скидан, І.І. Стойко, І.Б. Федішин, Р.П. Шерстюк. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. 1146 с.
7. Управління інноваціями: навч. посібник / О.І. Гуторов, Л.І. Михайлова, І.О. Шарко, С.Г. Турчіна, О.В. Киричок. Вид. 2-ге, доп. Харків: «Діса плюс», 2016. 266 с.
8. Чайковська М.П. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Одеса: Одеський національний ун-т імені І. І. Мечникова, 2015. 382 с.

Додаткова:

9. Костюкевич Р.М. Інвестиційний менеджмент : навчальний посібник / Рівне: НУВГП, 2011. 270 с.
10. Сазонець І.Л., Федорова В.А. Інвестування : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 312 с.
11. Федоренко В.Г. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник. К. : МАУП, 2013. 184 с.
12. Менеджмент інвестиційної діяльності : підручник / М.П. Бутко, І.М. Бутко, М.Ю. Дітковська та ін. ; за заг. ред. М.П. Бутка. К. : Центр

учбової літератури, 2018. 480 с.

13. Попадинець Н.М., Журавель Ю.В. Інвестиційно-інноваційний розвиток національної економіки на засадах діджиталізації та дизайн-менеджменту. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2019. Випуск 3 (81). С. 132–135.

14. Управління інноваційними проєктами в умовах міжнародної інтеграції: монографія / О.О. Охріменко, Н.Є. Скоробогатова, І.М. Манаєнко, Р.С. Яресько. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. 262 с.

15. Левицька С.О., Полюхович М.Д. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Видво НУ»ОА», березень 2017. № 4 (32). С. 55–58.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

17. Закон України «Про інвестиційну діяльність» N 1561-XII (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

18. Законодавча база України. URL : Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

Текст лекції

3.1 Зміст інноваційно-інвестиційної діяльності

Інноваційно-інвестиційну діяльність визначають як інноваційну діяльність, що пов'язана з капітальними вкладеннями в інновації.

Об'єднання інновацій та інвестицій в єдиній структурі дозволяє підвищити рівень ухвалення інноваційно-інвестиційних рішень, здійснити цілісність роботи процесу, що у свою чергу дозволить збільшити темп зростання капіталу.

Інновації є причиною інвестицій, але не лише. Інновації акумулюють самі інвестиції, без яких інноваційний процес неможливий.

Займаючись інноваційною діяльністю, підприємство орієнтується на об'єкти інвестування, формування інвестиційного портфеля і програму його реалізації. Джерела інвестиційних ресурсів (власні, залучені, позичкові, прямі, непрямі, портфельного інвестування, реального інвестування) формуються під впливом різних факторів, що і визначає ступінь ефективності ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності підприємства.

Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства в силу своєї природи пов'язана з об'єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою

отримання прибутку від вкладення їх в створення і освоєння нової техніки і/або технології на підприємстві.

Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства – це лише верхівка тієї піраміди, яка підтримує і забезпечує життя підприємству. Основою цієї піраміди є політика, яку веде керівництво підприємства. Цей блок є опорою, оскільки забезпечує загальне керівництво в ухваленні рішень, сприяючих досягненню цілей. Відбувається це шляхом вибору напрямів, яких слід дотримуватися, щоб досягти поставлених цілей. Розробка політики, пов'язаної з інноваційно-інвестиційною діяльністю, дуже складна, оскільки інновації розвиваються досить швидко.

В ході інноваційно-інвестиційної діяльності підприємство має можливість оновлювати основні виробничі фонди, накопичувати фінансові

ресурси для подальшого розвитку і робити продукцію з вдосконаленими характеристиками, удосконалювати методи управління, підвищувати кваліфікацію працівників.

3.2 Інноваційна діяльність як об'єкт інвестування

Найважливішою складовою економічного забезпечення інноваційної діяльності є фінансування.

Фінансування інноваційної сфери має складну структуру й охоплює: форми, джерела та ефективність фінансування інновацій; інструменти акумуляції грошових коштів та їх укладення в проекти і контроль за ними.

До джерел фінансування інновацій належать такі:

- ✓ державні асигнування;
- ✓ власні кошти суб'єктів господарювання;
- ✓ кредитні ресурси;
- ✓ приватні кошти;
- ✓ іноземні кошти;
- ✓ венчурний капітал.

В перехідній економіці найбільшу роль відіграє саме державна підтримка інновацій (особливо для фінансування нових, перспективних галузей виробництва).

Державна підтримка має різноманітні цілі:

- збільшення зайнятості населення;
- підтримування та розвиток стратегічно важливих технологій;
- розвиток промисловості.

Держава може стимулювати й зовнішні інвестиційні надходження і можливості венчурного капіталу, змінюючи законодавчу базу та податкову політику.

Урядові акції, котрими держава стимулює розвиток інвестицій, передбачають:

- ❖ створення сприятливого інвестиційного середовища;
- ❖ сприяння довгостроковим інвестиціям пенсійних фондів і страхових організацій, а також установа податкових пільг для приватних венчурних інвесторів;
- ❖ зниження ризику для інвесторів;
- ❖ підвищення ліквідності;
- ❖ розвиток підприємництва;
- ❖ сприяння створенню нових високотехнологічних стартап проектів.

Державне фінансування здійснюється через пільгові кредити, що надаються за спеціальними програмами. Існує кілька типів програм державного фінансування інноваційних проектів: кредити; гранти і субсидії; гарантії.

Кредити передбачають пряме розміщення фінансових ресурсів, котрі мають бути повернені державі в домовлений термін і оплачені за належними відсотковими ставками.

Гранти і субсидії надаються тільки під конкретні проекти і державі не повертаються.

За надання *гарантій* розробники інноваційних проектів отримують кредити у фінансових організаціях, але держава дає гарантію позичальнику і сплачує позичку в разі неплатоспроможності останнього.

Залучення інших джерел фінансування інноваційних проектів залежить від рівня визначальних властивостей продукту та його конкурентних переваг, можливих обсягів потенційного ринку, унікальності технологій, наявності політики сприяння малим підприємствам та пільгового оподаткування.

Тобто, необхідно мати відповідні інституційні передумови та сприятливу й випереджальну нормативно-правову інфраструктуру інноваційного розвитку. Завдяки цьому за умов перехідної економіки можливе створення дійових механізмів збереження, ефективного використання та розвитку національного науково-технологічного потенціалу.

Наукове забезпечення побудови інноваційно спрямованої економіки нового тисячоліття має базуватися на досягненнях фундаментальної науки, що мають світове визнання. Досягненню мети прискореної розбудови соціально орієнтованої ринкової економіки сприятимуть прикладні дослідження і технології, що в них Україна має значний науковий, технологічний та виробничий потенціал (ракето- та літакобудування, хімічні та металургійні виробництва).

Значної державної підтримки потребують дослідження у сфері технологічного розвитку, створення умов для високопродуктивної праці та сучасного побуту людини, розроблення медичних, технічних та медикаментозних засобів збереження і захисту її здоров'я, охорони довкілля. Випереджальними темпами мають розвиватися ресурсо-, енергоощадні технології та відповідні системи технологічного супроводження переробних галузей виробництва.

Додержанню державних пріоритетів розвитку науки і техніки передовсім сприятиме впровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів, реалізація котрих може забезпечити якнайшвидшу віддачу і започаткувати прогресивні зміни в структурі виробництва і тенденціях його розвитку. Основним механізмом реалізації пріоритетних напрямків мають бути загальнодержавні та галузеві наукові й науково-технологічні програми, а також інші інноваційні та інформаційні структури, які сприяють впровадженню нових технологій у виробництво.

Державна інноваційно-інвестиційна підтримка підприємств, особливо приватизованих, полягає у створенні таких умов власникам, щоб вони могли закріпити набуту власність у процесі ефективної господарської діяльності.

Фундаментальні дослідження здебільшого проводяться за рахунок державного бюджету на безповоротній основі. На другому етапі здійснюють дослідження прикладного характеру, що фінансуються як за рахунок бюджету (державні наукові програми або на конкурсній основі), так і за рахунок замовників. Оскільки на цьому етапі виникає можливість високих утрат вкладених коштів, то інвестиції носять ризиковий характер. До фінансування залучається венчурний капітал, який активно вкладає свої кошти на всіх етапах комерціалізації інновацій, але найбільше — на етапі створення і впровадження інновацій.

Глобалізація інноваційної сфери як складова частина загальних процесів глобалізації та інтеграції світової економіки характеризується зростанням питомої ваги іноземного фінансування наукових досліджень та створенням дослідницьких підрозділів ТНК (у сприятливих для цього регіонах). Іноземні інвестиції в НДДКР дають змогу:

- вдосконалити і адаптувати інновації до місцевого ринку та споживачів;
- створити нові товари відповідно до місцевого попиту;
- використати глобальний науково-дослідний потенціал.

Світові тенденції залучення іноземних інвестицій у національні НДДКР і комерціалізацію технологій зростають надзвичайно швидко.

До недержавних джерел фінансування зараховують **акціонерне фінансування**, яке передбачає додаткові емісії цінних паперів під певні інноваційні програми. Цей вид фінансування є альтернативою кредитуванню. За допомогою кредитів банку можна залучити достатньо вагомі обсяги фінансових ресурсів. Проте складність отримання цих коштів, необхідність певних гарантій, обмежений термін використання та обов'язковість сплати позичкового відсотка є негативними сторонами цього виду фінансування.

Важливу роль у наданні фінансової підтримки наукомістким компаніям відіграють **банки**. Інвестиційні банки продають акції цих компаній на фондових ринках, залучаючи тим самим капітал для фінансування пізніших стадій життєвого циклу фірм. Розширюючи спектр своїх послуг, банки почали засновувати свої власні фірми з венчурним капіталом з метою диверсифікації портфеля послуг та розширення бази клієнтів.

Істотний внесок у венчурне фінансування роблять **пенсійні фонди**. Акумуляючи кошти в рамках пенсійних програм і держави, вони нагромаджують частину необхідного й додаткового продукту. Вкладники пенсійних фондів зацікавлені в захисті грошових коштів від інфляції та зростанні своїх доходів, що є спонукальними мотивами до інвестиційної діяльності пенсійних фондів. Названі фонди шукають надприбуткові сфери вкладення капіталу.

Поряд з пенсійними фондами дедалі активнішими вкладниками в незалежні фірми венчурного капіталу стають **страхові компанії**. У Голландії страхові компанії посідають третє місце після банків щодо інвестування

інноваційних підприємств. Характерним для венчурного фінансування пенсійних і страхових компаній є те, що вони з метою зниження ризику фінансують останні стадії інноваційного процесу. Для забезпечення контролю за фінансовими потоками представники пенсійних фондів і страхових компаній вводяться в раду директорів венчурної фірми.

У США існують і закриті фірми з венчурним капіталом, які діють на основі ліцензії Управління в справах малого бізнесу і відповідно до встановлених правил. Вони називаються **інвестиційними компаніями малого бізнесу** (MESBIC). Існують компанії, які належать представникам національних меншин. Ці фірми залучають кошти з різних джерел, а також позики від уряду і вкладають в обмежене коло підприємств.

Через таке фінансування залучаються і кошти уряду. Держава має змогу спрямувати діяльність інвестиційних компаній у русло своїх інтересів.

Джерелом фінансування інноваційних проектів є **уряди** держав і штатів США, які здійснюють фінансування наукомістких підприємств на початкових, достартових етапах їхнього життєвого циклу. Деякі штати утворили значні за розмірами пули венчурного капіталу — від 5—10 млн доларів до кількох сотень мільйонів. Однак, ці кошти значно менші від капіталу великих венчурних інвесторів. Тому і суми інвестицій не такі великі — від 100 до 500 тис. доларів.

Варте уваги таке **неформальне джерело** венчурного фінансування як «ангели бізнесу» — це ризиковий капітал обсягом 2 млн. доларів дуже багатих приватних осіб, кожна з яких має понад 1 млн. доларів, включаючи боргові зобов'язання. Вони вкладають у наукомісткі виробництва від 5 до 50 % свого інвестиційного портфеля. У США щороку вкладається приватними особами більш як 30 млрд. доларів у майже 100 тис. підприємств, а загальний обсяг інвестицій коливається в межах 100—300 млрд. доларів.

Потенційні інвестори вкладають свої кошти в об'єкти, розташовані не далі, ніж за 160 км від своєї домівки. Це пояснюється тим, що «бізнес-ангели» зацікавлені вкладати свої капітали у венчурні підприємства і свої ноу-хау. Тобто, вони інвестують у цей бізнес не тільки гроші, а й свої знання і досвід, щоб бути причетними до роботи венчура й допомогти в ризиковому бізнесі. Приватні інвестори нерідко входять до ради директорів

або працюють повний чи неповний робочий час. Три чверті підприємців США під час опитування повідомили, що співпраця між ними і «ангелами бізнесу» є досить плідною. Поряд з місіонерськими цілями «ангели» нерідко роблять інвестування, так би мовити з розважальною метою, тому багатьох з них називають «шукачами пригод». Без сумніву, велика роль «ангелів бізнесу» у формуванні достартового і стартового капіталу венчурних підприємств, куди інші інвестори вкладати свої кошти не ризикують.